

Årsfesttale 2006

Deres Majestæt, kære minister, kære gæster, medarbejdere og studerende,

Velkommen til Syddansk Universitets årsfest 2006. Denne årsfest er en særlig festlig begivenhed for universitetet, da vi i år kan fejre 40 års jubilæet for oprettelsen af det Odense Universitet, som i 1998 blev til Syddansk Universitet.

Det er i år ligeledes 40 år siden, de første ingeniører blev uddannet på det daværende Sønderborg Teknikum - en institution, som i dag også er en del af Syddansk Universitet.

Der er således flere grunde til at fejre 40 års jubilæet.

Det er en særlig glæde i år at kunne byde Deres Majestæt velkommen til årsfesten. De deltog også i indvielsen af Odense Universitetet sammen med Deres forældre og Deres søster, Hendes Kongelige Højhed Prinsesse Benedikte – en begivenhed, som jeg ved, De erindrer. Det var en stor begivenhed i Odense med taler af Undervisningsminister, borgmester og rektorerne fra Københavns og Århus universiteter, som bød den nye lillesøster velkommen i kredsen. Ved en sådan begivenhed er alt jo timet og tilrettelagt på bedste Egon Olsen'sk maner, så det vakte en vis opmærksomhed, hos dem der havde planlagt arrangementet, da Deres far Kong Frederik IX mod slutningen af arrangementet rejste sig op og bad om ordet. Han ønskede nemlig at give Danmarks nyeste universitet sine helt personlige lykønskninger. Det var en gestus fra Kongens side, som man var meget glade for på det nye universitet, og som er blevet husket siden.

Syddansk universitet i dag

Det er nu 40 år siden, og vi føler os stadig unge – både dem, der var en del af begivenheden dengang, og af hvilke der heldigvis er mange til stede her i auditoriet i dag, og universitetet som sådant. 40 år *er* jo heller ingen alder for et universitet. Hvis man ikke medregner de lærde skoler, som blev grundlagt af tænkere som for eksempel Kong Fuzi og Sokrates længe før Kristi fødsel, så regnes Bologna Universitet, som blev oprettet i 1088, for verdens ældste universitet. Nordens første universitet blev oprettet i Uppsala i 1477, og to år efter fulgte Københavns Universitet.

Så lad os slå fast: Syddansk Universitet er et ungt universitet, og vi føler os som et ungt universitet. Derfor er vi heller ikke så tynget af årelange traditioner, og bemærkningen om ” at sådan plejer vi at gøre det her ” har ikke så stor vægt hos os. Vi vedkender os vores arv som et universitet, men der er mange ting, vi gerne gør lidt anderledes end andre universiteter. Vi mener godt, at man kan drive et universitet i flere byer – vel og mærke på en måde så alle byer er ligestillede, og der er uddannelse og forskning på det højeste niveau i alle byer. Samtidig er vi også af den opfattelse, at professionsuddannelser med fordel i flere sammenhænge kan foregå på et universitet – og for øvrigt sagtens overleve og videreudvikle sig. Det har man mange eksempler på fra udlandet med eksempelvis både pædagogiske uddannelser og sundhedsuddannelser. Og fra vores egen andedam kan vi nævne journalist- og diplomingeniøruddannelserne.

Vi opfatter ordet ”regionalt” som et positivt ord og på ingen måde som en modsætning til ordet ”kvalitet”, hvilket der af og til kan spores tendenser til i den danske forskningsdebat. Vi er et internationalt orienteret universitet, men vi er også et universitet, som vedkender sig sine rødder i den syddanske region og med en særlig forpligtigelse i forhold til denne region. Vi føler et ansvar for at være med til at udvikle den syddanske region.

Det handler blandt andet om at styrke ingeniøruddannelserne gennem fusionen med ingeniørhøjskolen i Odense og om at styrke uddannelsesniveaet i Vestsjælland gennem fusionen med Handelshøjskolecentret i Slagelse. Universitetets KarriereCenter gør en indsats for at få flere med en universitetsuddannelse ansat i erhvervslivet i vores del af landet, og vi har oprettet Danmarks første universitetstilknyttede tech-trans selskab, Science Venture Denmark.

Disse tiltag - og mange flere - har samme formål: At øge universitetets betydning og effekt som videnscentrum for det omgivende samfund. Og på dette punkt vil jeg hævde, at dagens fødselsdagsbarn adskiller sig fra flere andre danske universiteter.

Så Syddansk Universitet er både den lidt frække, men absolut også den flittige og dygtige pige i klassen. Vi gør tingene lidt anderledes end de andre – og gerne en lille smule før de andre. Vi er ikke mere tilpassede, end man bør være, men man kan også godt være sikker på, at vi aldrig går over den berømte streg.

Det er nok ikke det billede, man altid har haft af dagens fødselar i offentligheden. Der er ingen tvivl om, at fusionen til Syddansk Universitet var med til at styrke billedet af universitetet. Det bredere ejerskab til universitetet i regionen, den større synlighed og de mange nye uddannelses- og forskningsinitiativer først og fremmest Jylland, har været med til at sikre Syddansk Universitet konstant fremgang siden fusionen i 1998. Det er vel en ganske relevant oplysning i forhold til de kræfter, som ikke mener, at man kan dokumentere positive konsekvenser af universitetsfusioner.

Status efter 40 år

Syddansk Universitet har nået meget på de 40 år.

Den 1. september 1966 påbegyndte 180 studerende deres uddannelse på det nye universitet. I dag er vi 100 gange så mange – 18.000 studerende. Den første læge fik sit eksamensbevis fra universitetet i begyndelsen af 1970'erne. I dag er 70 % af lægerne i den syddanske region uddannet ved Syddansk Universitet. Hvert år uddanner vi mere end 1000 kandidater, af hvilke ca. halvdelen får beskæftigelse i den syddanske region. Universitetet startede med lidt humaniora og lægeuddannelsen. I dag har Syddansk Universitet fem fakulteter, og vi er uddannelsesmæssigt set det fagligt bredest dækkende universitet i Danmark.

Vore forskere er særdeles synlige i medierne. Vi er stolte af, at man meget tit hører navnet Syddansk Universitet i radio og fjernsyn og ser det på tryk i den skrevne presse. Vi trækker i den forbindelse meget store vekslers på nogle få medarbejdere ved universitetet, som i høj grad bidrager til denne synlighed, og samtidig er der en mangfoldighed af vores forskere, som på skift optræder med vigtige bidrag i den danske debat om dette og hint. Universitetet vil gerne her på jubilæumsdagen sige jer alle tak for denne store indsats.

Samkvem med det omgivende samfund handler også om at bidrage til, at den viden, der findes på universitetet, giver en udvikling i det samfund, vi er en del af – og gerne i form af flere og tidsbestandige arbejdspladser. Det er den opgave, der i Universitetsloven er omtalt som videnspredning. Det er en opgave, som tages meget seriøst af dagens 40-års jubilær. I år 2000 fik universitetet mulighed for at beskytte og kommercialisere de opfindelser, der er gjort af vore ansatte. Efter en lidt træg start er der nu for alvor kommet gang i den aktivitet. På SDU lægger vi vægt på, at opfindelserne, udnyttes til gavn for det omgivende samfund. Derfor er det glædeligt at kunne konstatere, at 61 % af alle de patenter, vi har udtaget siden loven trådte i

kraft den 1. januar 2000, har givet anledning til kommercialisering i form af eksempelvis salg af patent, licensindtægter eller oprettelse af spin-out virksomhed.

Også synligheden af vore forskers resultater i den internationale faglitteratur lyser flot op i fødselsdagslagkagen. Denne synlighed kan man bedømme på mange måder. For eksempel kan man undersøge, hvor ofte andre forskere refererer til de artikler, som vores forskere får publiceret i internationale tidsskrifter. Det er de såkaldte citationer. Man kan se på den samlede sum af citationer, men man kunne også se på, hvilke artikler der får flest citationer. Det sidstnævnte må vel siges at være et udtryk for særligt interessante artikler. Både hvad angår det totale antal citationer per artikel, og hvad angår antal artikler, som ligger blandt de 1 % mest citerede artikler med danske forfattere, ligger Syddansk Universitet helt i top blandt de danske universiteter, når man sætter det i forhold til universitetets størrelse. Så Syddansk Universitet må med rette også kunne siges at være slået igennem på forskningsfronten på de 40 år.

Anno 2006

Dette kunne måske forlede en rektor til på en årsfestdag til at udråbe Syddansk Universitet til et superuniversitet eller et særligt eliteuniversitet i international topklasse. Det er jo blevet så moderne i Danmark på det seneste. Det vil jeg nu ikke gøre, idet man skal være meget opmærksom på, at citationer alene er en blandt flere indikatorer, når man skal måle sig forskningsmæssigt internationalt, og det er et mål, som ikke kan bruges i alle dele af videnskaberne. Desuden er det ikke altid, at kvalitet følger kvantitet. Endelig er kvalitet for et universitet jo meget andet og mere end forskningskvalitet.

Med dette vil jeg også gerne kommentere de internationale ranglister, som det er så populært at fokusere på. Man udråber, at man vil være i top-50 eller top-100 blandt verdens universiteter - alt efter hvor ambitiøs man synes at være. Men forsøger man at se lidt bag facaden af disse ranglister, så er det lidt svært at bevare tilliden til dem. Tag nu et par af de mere populære. Shanghai-rangingen medtager al produktion fra universitetet siden 1910. Det kan være lidt svært for et universitet, som er startet i 1966 at komme højt op på denne rangliste. Og hvad med den engelske THES-rangliste? Jo - der er ca. halvdelen af rankingen baseret på et udsagn om, hvor "kendt" universitetet er blandt et panel på nogle hundrede mennesker. Det er måske heller ikke så let for et universitet, som fik nyt navn for 8 år siden, at komme ind på den liste? Og hvor er objektiviteten - eller for den sags skyld sagligheden - i denne ranking?

Syddansk Universitet er tilhænger af, at man tildeles midler efter præstation – også præstation på forskningsområdet. Men det skal være præstation baseret på objektive og gennemskuelige kriterier. Derfor støtter vi også arbejdet med fælles og ens opgørelsesformer for de danske universiteter i form af de nøgletal, som nu er offentliggjort i regi af Rektorkollegiet. Der er dog god grund til at være mere omhyggelig med datasikkerheden i disse nøgletal i fremtiden. Datasikkerheden er nemlig for nærværende ikke tilstrækkelig til at drage de ret dramatiske konklusioner om rangfølgen af de danske universiteter, som vi har kunnet læse i dagspressen i den seneste uges tid. Denne debat må dog ikke få os til at opgive at offentliggøre nøgletal, som viser universiteternes produktivitet på centrale områder, men blot til at blive bedre til at kvalitetssikre tallene.

De danske universiteter ønsker nemlig at frigøre sig fra den snærende statslige styring, som stadig præger sektoren på trods af løfter om det modsatte i forbindelse med vedtagelsen af Universitetsloven i 2003. Prisen for dette selvstyre må være, at samfundet kan se, hvad der sker på universitetet. At man kan følge med i, at vi gør god brug af de skatte kroner, der investeres i os. Det er balancen mellem selvstyre og gennemsigtighed - på engelsk *autonomy and accountability* - som er et vigtigt princip for den danske universitetssektor. Derfor skal universiteterne fortsat offentliggøre nøgletal.

Fremtiden

Hvis vi nu forlader fortiden, og de resultater som Syddansk Universitet kan fremvise her på sin 40 års dag, og vender os lidt mod fremtiden, så må den første observation være, at den tegner rigtig lys.

Takket være Velfærdsforliget i Folketinget kan vi se frem til den største stigning i forskningsmidlerne i nyere tid i Danmark. En stigning på 30-40 % over fire år, startende i 2007, giver grund til optimisme. Det er også glædeligt, at der står et bredt folketingsflertal bag denne visionære beslutning. At koble sikringen af den fremtidige velfærd sammen med en investering i fremtiden er indlysende korrekt, men det er også lidt modigt, når man ved, hvilket pres der udøves på det politiske system for at bruge penge på ting, som giver et afkast til den enkelte borger her og nu. De allerseneste politiske dønninger bekræfter i høj grad denne udfordring. Det er dog glædeligt at notere, at et meget solidt flertal i Folketinget står fast på tilsagnet om at starte forskningsinvesteringerne i 2007.

Jeg er ikke helt sikker på, at det er gået op for alle ansatte på universiteterne, hvor stor denne stigning i forskningsinvesteringerne er. Når det sker, forventer jeg, at vi ser en bølge af optimisme gå gennem den danske universitetsverden. I den forbindelse vil jeg gerne appellere til jer, der nu skal til at udmønte de nye midler i praktisk politik, at I husker på, at der også skal komme nye penge ind af universitetets hoveddør, så den enkelte forsker kan se, at også hendes hverdag bliver bedre. Hvis alle penge går i den eksterne forskningsstreng, dvs. midler, der skal søges som projektpenge via forskningsråd og lignende, så skal vores forskere blot bruge mere kostbar forskningstid på at udarbejde endnu flere ansøgninger. Det ville være en meget uheldig konsekvens af den positive nyhed, som Velfærdsforliget jo er. Derfor må nogle af de nye midler også komme som basismidler til universiteterne på den ene eller anden måde.

På Syddansk Universitet mener vi, at større universitetsenheder er stærkere, mere robuste, har flere muligheder for fagligt samspil og kan løse flere opgaver. Det viser SDU's historie, og derfor ser vi også store muligheder i fusionerne med Ingeniørhøjskolen Odense Teknikum og Handelshøjskolecentret i Slagelse. Derfor er vi også meget glade for at kunne byde Statens Institut for Folkesundhed velkommen på Syddansk Universitet. Vi mener også, vi havde et godt tilbud til andre sektorforskningsinstitutioner, og vi håber, at det universitetsdanmarkskort, der nu tegner sig, ikke er alt for fastlåst i den nærmeste fremtid.

Mål for den fremtidige udvikling af Syddansk Universitet

Fremtiden tegner sig således lys for Syddansk Universitet. Vi er en ung og livskraftig 40-årig, som kan se frem til mange runde fødselsdage fremover - vel og mærke, hvis vi holder os i form og stadig udvikler os.

Derfor har vi også på Syddansk Universitet sat os mål for den fremtidige udvikling. Mål som skal sikre, at når universitetet fejrer sit næste runde jubilæum, så kan min efterfølger også stå her på talerstolen og som jeg glæde sig over at være daglig leder af et universitet i fremgang og vækst.

Hvor er det så Syddansk Universitet skal gøre en særlig forskel i det fremtidige universitetsbillede? Jeg vil her til slut give 6 bud på områder, hvor det kunne være tilfældet.

1. Vi skal have Danmarks bedste kvalitetssikring af vores uddannelser

Kvalitetssikring af uddannelser handler om at monitorere og følge op på alle aspekter i et uddannelsesforløb, eksempelvis studiestart, studenterevalueringer af uddannelser, eksamenssituationer, vejledning og udslusning til arbejdsmarkedet. Dette skal gøres systematisk og tilbagevendende. Syddansk Universitet har oprettet en særlig enhed under rektoratet til at udføre denne opgave. En vellykket kvalitetssikring af uddannelserne er også en betingelse for, at SDU kan opfylde sine målsætninger på det internationale uddannelsesmarked.

2. Vi skal være det universitet i Danmark, som har det mest udbyggede og velfungerende samspil med de andre dele af uddannelsessystemet.

Samspillet mellem de videregående uddannelsesniveauer i Danmark er forudsætningen for, at der ikke sker uddannelsesmæssigt spild hverken for den enkelte uddannelsessøgende eller for samfundet. Det er en betydelig udfordring i dagens Danmark, hvor den skarpe opdeling på tre videregående uddannelsesniveauer ikke levner rum for mere nuancerede synspunkter. Syddansk Universitet vil gerne fortsat bidrage til at nedbryde disse barrierer bl.a. gennem uddannelses- og forskningstilknytningsaftaler med de fremtidige professionshøjskoler.

Også vore relationer til ungdomsuddannelserne er en del af denne målsætning. En tæt forbindelse til dette uddannelsesniveau er en nødvendig forudsætning for at få endnu bedre og mere motiverede nye studerende.

3. Vi skal være internationalt førende på et antal nicheforskningsområder og samtidig have en synlig forskningsindsats på en række andre områder.

Vi kan ikke være de bedste på alle områder, men vi være de bedste på nogle få, udvalgte områder. Sådan er det for øvrigt også på de universiteter, man traditionelt regner blandt verdens bedste. De er bestemt heller ikke førende på alle områder. Vore nicheforskningsområder skal være med til at fastholde Syddansk Universitets førende placering både nationalt og internationalt.

4. Vi vil sikre, at vores forskere også fremover vil finde det attraktivt at formidle deres viden til det omgivende samfund.

5. Vi vil fortsat være et internationalt orienteret, regionalt universitet med uddannelse og forskning til det højeste niveau i flere byer.

Det er nødvendigt hele tiden at have sig dette formål for øje. Der findes altid kræfter, som arbejder for centralisering af forskning og uddannelse både i Danmark og internt i Syddanmark. Det er en svær balance at tilfredsstille kravet om mere aktivitet i den enkelte by, kritisk masse i aktiviteten, og forskningshøjde. Det er en opgave, som Syddansk Universitet *skal* løse, men ikke kan løse alene. Vi må have forståelse for og opbakning til denne opgave blandt vore interessenter. En opbakning, som vi ikke altid møder hos alle parter.

6. Vi vil bidrage afgørende til at ændre på den manglende udvikling af videntunge arbejdspladser, vi ser i Syddanmark, herunder bidrage til at også vores del af Danmark får en mere fair andel af forsknings- og udviklingsinvesteringerne i både den offentlige og den private sektor.

Det er en opgave, som Syddansk Universitet på ingen måde kan løse alene, og hvor mange andre parter skal yde måske endnu større bidrag. Det er derfor en af de mere risikable målsætninger, men det er også en af de målsætninger, som, når vi når den, vil give sig et stort og blivende fingeraftryk på samfundet.

Afslutning

Det er kun nogle af de målsætninger, der skal bidrage til at fastholde den kurs, som universitetet har fulgt i sin 40-årige levetid.

Skal alle de gode intentioner, vi har om fortsat at bidrage til at udvikle det samfund, vi er en del af, blive en realitet, så er vi først og fremmest afhængige af opbakning fra de parter, som udgør universitetet: de studerende og de ansatte. Uden jer ville der ikke være noget Syddansk Universitet. Derfor vil jeg gerne slutte denne årsfesttale med at takke de mange både nuværende og tidligere medarbejdere og studerende, som har bidraget til de resultater, vi har nået. Tak for jeres engagement og indsats. Med jeres hjælp og bidrag kan vi fortsat gøre en fremragende indsats - og fejre endnu flere runde jubilæer. Tillykke med den runde dag til os alle.